

Zelfcensuur – Kwan Aben-Lee

Bij Esmeralda in de familie gaat nooit iemand dood.

Jong, oud, het maakt niet uit.

Ze leven of ze zijn dood, maar niemand gáát ooit dood.

Dit betekent overigens niet dat, wanneer de tijd gekomen is, elk lid van de familie Meijers spontaan neervalt of dat een of andere genetische afwijking hen een lang ziekbed bespaart - maar het intermezzo tussen doodgaan en dood zijn, daar wordt niet over gesproken. De diagnose van Tante Agnes? Verzwegen tot de rouwkaarten op de mat lagen. Opa Leopold's jarenlange gevecht tegen Alzheimer? Niemand kan het zich herinneren. Esmeralda weet niet beter of haar familie is kerngezond, vitaal en levend - tot ze dat niet meer zijn.

In het korte leven van Esmeralda, die begin volgende maand tien jaar wordt, zijn de Meijers al vijf keer in aantal verminderd: Tante Agnes, Opa Leopold, de tweeling Brutus en Adriaan en natuurlijk Roemer, de rode kater van Oma Leentje.

Esmeralda kwam er pas achter dat Roemer niet meer leefde toen ze vroeg waar de prullenbak was gebleven. Vanuit haar luie stoel wees Oma Leentje naar de achtertuin. 'Daar, bij het schuurtje,' zei ze en inderdaad vond Esmeralda in de achtertuin, bij het schuurtje, de grijze prullenbak met daarin de rode kater.

Esmeralda, die vaker naar haar kamer was gestuurd dan een pak suiker suikerkorrels bevatte, nam fluisterde 'vaarwel' tegen de kat, draaide zich om en deed er het zwijgen toe. Ze wist maar al te goed dat ze het d-woord absoluut niet mocht gebruiken. Dat was een verboden woord, net als het f-woord, het s-woord en alle varianten op het p-woord. En 'omhooggevalen troela', natuurlijk.

Hoe vaak had ze haar moeder niet horen zeggen dat de achterlijke buurvrouw een omhooggevalen troela was?

Dertien keer, wist Esmeralda uit haar hoofd, dus ze had er verder geen aandacht aan geschonken. Die onachtzaamheid kwam haar duur te staan toen op een dag dezelfde buurvrouw aan de deur stond om een kopje suiker te lenen.

'Mam! De buurvrouw wil een kopje suiker lenen!' riep Esmeralda naar haar moeder in de woonkamer.

'Welke buurvrouw?' riep haar moeder terug, zodat ze wist of ze een espressokopje of een koffiemok zou vullen.

'De omhooggevalen troela!' antwoordde Esmeralda.

En zo leerde Esmeralda dat niet alleen 'achterlijk' een verboden woord was.

Daar moet Esmeralda aan denken op een zonnige middag bij Oma Leentje op de bank in de woonkamer. Met de benen in de lucht ligt Esmeralda te lezen. Ze slaat net een bladzijde om als ze in haar ooghoeken Oma Leentje in elkaar ziet zakken.

'Oma Leentje?' zegt ze aarzelend, maar haar grootmoeder geeft geen antwoord.

In plaats daarvan gorgelt Oma Leentje en begint ze te piepen en te kwijlen. Esmeralda zou het haast schuimbekken willen noemen, maar ze weet dat ze geen 'bek' mag zeggen. Daar denkt Esmeralda over na terwijl ze overeind komt en naast haar grootmoeder op de grond gaat liggen: over welk woord ze wel en welk woord ze niet kan zeggen. 'Schuimbekken' is uit den boze. 'Kwijlen' waarschijnlijk ook. 'Overmatige speekselproductie' misschien?

Wanneer het schudden en spartelen eindelijk ophoudt en Oma Leentje niet langer een geluid maakt, heeft Esmeralda nog altijd geen goed woord weten te bedenken.

Ze zucht.

Langzaam staat Esmeralda op. Met een theedoek uit de keuken dept ze de mondhoeven van Oma Leentje schoon. Dan rent ze naar het schuurtje in de achtertuin,

tilt de grijze prullenbak naar binnen en stampt ze de inhoud aan. Pas wanneer ze helemaal tevreden is, legt ze de prullenbak op zijn zij en schuift ze het hoofd van Oma Leentje erin.